

Банктердің пассивтік және активтік операциялары

PhD, доцент Досжан Р.Д

Дәріс жоспары:

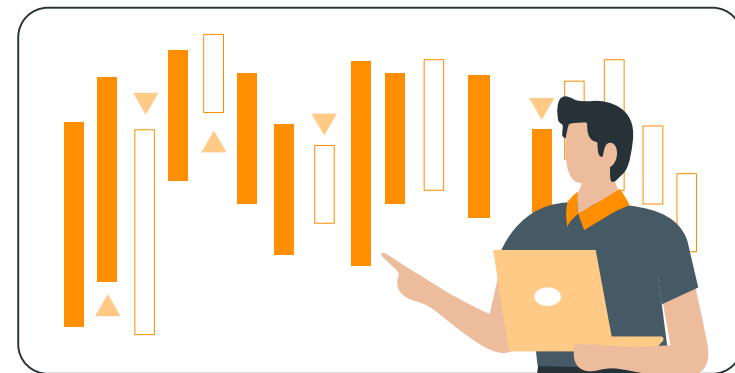
-
1. Банктік операциялар дегеніміз
 2. Активтік операциялар
 3. Пассивтік операциялар
 4. Лизингтік түргы
 5. Форфейтинг операциясы

Банктік операциялар

▬	234.67	↑	0.234
▬	123.07	↓	0.134
▬	2245.0	↑	1.654
▬	12.066	↑	0.934
▬	131.77	↓	1.566

Банктік операциялар дегеніміз - бұл мемлекеттің заңнамасына сәйкес және Ұлттық банктың берген лицензиясы негізінде жүргізілетін банктердің жүйелі түрде жасалынатын мәмілелері.

Банктік операцияларды екіге бөлуге болады:

АКТИВТІК

Пассивтік

Активтік операциялар – бұл банктердің табыс алу және өзінің өтімділігін қамтамасыз ету мақсатында, иелігінде бар ресурстарды орналастыру жүзеге асыратын операцияларды білдіреді.

Пассивтік операциялар – бұл нәтижесінде пассивтік шоттағы немесе активті-пассивтік шоттағы қаражаттардың өсуін, яғни пассив пен активтің арту формасын білдіретін операцияларды сипаттайды

Пассивтік операциялардың төмендегідей 4 формасы болады

01

коммерциялық банктердің бағалы қағаздарды алғашқы эмиссиялауы;

02

басқа да заңды тұлғалардан несиелер алу;

03

банк пайдасынан капиталдарды немесе қорларды ұлғайту және құру;

04

депозиттік операциялар

Пассивтік операциялар

Пассивтік операциялар негізінде банктің ресурстары жинақталады. Пассивтік операциялар айналыстағы ақшалай қаражаттарды банктерге тартуға мүмкіндік береді.

Банктің ресурстары екі топқа бөлінеді:

Активтік операциялардың ең көп тараған түрлеріне мыналар жатады:

01

кассалық операциялар;

02

несиелік сипаты бар несиелік және басқа да операциялар

03

бағалы қағаздарға инвестициялар;

04

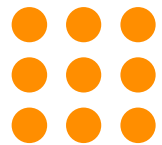
өзге де активті операциялар.

Кассалық операциялар.

Коммерциялық банк кез келген уақытта және клиенттің бірінші талабы бойынша оған талап етілгенге дейінгі шоттардағы салымдарды толық немесе ішінара төлеуге міндетті.

Осыған байланысты банк кассасында үнемі белгілі бір мөлшерде қолма-қол ақша болуы керек.

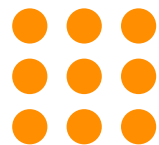

Банктің несиелік операциялары

Банк активтік операцияларының маңызды бөлігін банктің несиелік операциялары алады.

Банктің несиелік операциялары негізінде несиелік портфель құрылады. Банктік несиелер табысты және жоғары тәуекелді болып табылады. Бұл активтер топтары банктің басты пайда көзі ретінде қызмет етеді. несиелік операциялар банктің ресурстық базасын орналастыруда банктің активтік қызметінің негізгі бөлігін (мысалы, 80 %-ға жуық) құрайды.

Банктің инвестициялық операциялары

Банктің инвестициялық операциялары несиелік операциялардан кейін банкке табыс әкелетін операциялар. Банктің инвестициялық операциялары негізінде бағалы қағаздар портфелі қалыптасады. Банктің бағалы қағаздар портфелін қалыптастыруының екі мақсаты болады: біріншісі – банкке табыс әкелу, екіншісі – өтімді активтер қатарын толықтыру.

10 жыл бұрын
Apple
компаниясының
акцияларын алған
едім, қазір олардың
бағасы 10 есе өсіп
миллионерге
айналдым

Акция

Акция – бұл акционерлік
қоғамның жарғылық
капиталына үлес қосқандығын
куәландыратын және басқару
ісіне қатысуға құқық беретін,
сондай-ақ иесіне табыс әкелетін
бағалы қағаз.

Мен тәуекелге барудан
қорқамын, сондықтан
тұрақты, әрі сенімді
мемлекеттік
облигацияларғы
қаражат салуды жөн
көремін

Облигация

Облигация – оның иесінің
ақшалай қаражат
салғандығын куәландыратын
және эмитенттің осы қаражат
сомасы (номиналдық құны)
мен пайызды қайтарып беру
туралы міндетемесін
растайтын бағалы қазаз.

Лизинг

Лизинг сөзі “to lease” ағылшын етістігінен аударғанда “жалға беру” дегенді білдіреді.

Лизинг – бұл лизинг берушінің (жалға берушінің) өзіне тиесілі құрал-жабдықтарды, машиналарды, ЭЕМ, ұйымдастыру техникаларды, өндіріске, сауда-саттыққа және қоймаға арналған құрылғыларды лизинг алушыға (жалгерге) лизингтік төлем төлеу шартымен, белгіленген мерзімге пайдалануға беруін қарастыратын жалға беру шартын білдіреді.

Мына тракторды банктен лизинг арқылы жалдағам, бұйырса үлкен бизнес идеям бар

Факторинг

Факторинг операциясы – жабдықтаушының (банк клиентінің) жабдықтаған тауары мен көрсеткен қызметтері үшін төленбеген төлем құжаттарын (шот-фактурасын) банкке сатумен байланысты комиссияндық-делдалдық операция.

Форфейтинг

Форфейтинг операциясы – форфейтордың, яғни коммерциялық банктің немесе арнайы компанияның экспортерға төлеуге тиісті импортердің берген төлем құжатын сатып алуы.

Факторинг пен форфейтинг айырмашылығы

1. Факторинг кезінде ақшалай талаптар, ал форфейтинг кезінде – борыштық міндеттемелер беріледі;
 2. Факторингтік мәмілелер ішкі және халықаралық нарықтарда жасалады. Форфейтинг әдетте халықаралық келісімшарттарда қолданылады;
 3. Факторинг кезінде регресс болуы мүмкін (ақшаны қайтармау тәуекелі сатушы мен сатып алушыда да болады). Форфейтингтік мәмілелер регрессиясыз болады.
-
-
-
-